

Het recht op collectief optreden, een vrijbrief voor stakingen?

Het 'stakingrecht' is als niet als zodanig recht in onze Nederlandse Grondwet opgenomen. Het recht van werknemers en werkgevers op 'collectief optreden' is echter wel neergelegd in artikel 6 lid 4 van het Europees Sociaal Handvest (hierna: ESH). Op 30 mei 1986 oordeelde de Hoge Raad (NJ 1986,688) dat artikel 6 lid 4 ESH directe werking heeft in onze Nederlandse rechtsorde. Biedt voornoemd artikel uit het ESH werknemers nu een vrijbrief om (zomaar) te gaan staken? Met andere woorden, mag een staking onder omstandigheden door een Nederlandse rechter worden verboden?

Gelet op de rechtstreekse werking van voornoemd artikel is de ruimte om een staking als collectief drukmiddel te verbieden beperkt. Echter op 25 augustus 2008 bepaalde de Haarlemse Rechtbank in een kort geding aangespannen door Transavia, dat piloten van Transavia, verenigd in de Vereniging van Nederlandse Verkeersvliegers (hierna: VNV), niet mochten gaan staken.

Transavia en VNV waren al geruime tijd met elkaar in onderhandeling over een nieuwe CAO. Een akkoord tussen partijen is uiteindelijk niet bereikt, al waren partijen het op een haar na eens geworden over de inhoud van de nieuwe CAO. De onderhandelingen werden afgebroken en door VNV werd een staking aangekondigd. Als reactie daarop heeft Transavia een kort geding aangespannen teneinde de aangekondigde werkonderbreking te voorkomen.

De Rechtbank Haarlem verbood de staking en merkte het oproepen tot een staking in dit stadium als onrechtmatig aan.

De Rechtbank oordeelde dat het gezien de vergaande onderhandelingen te voorbarig en daarmee onzorgvuldig is om een staking aan te kondigen. Het had voor de hand gelegen dat partijen eerst een deskundige hadden ingeschakeld die de vastgelopen onderhandelingen een nieuwe impuls zou kunnen geven, nu partijen bijna overeenstemming hadden bereikt. De Rechter oordeelde aldus dat eerst bezien moet worden of het conflict op minnelijke wijze, en minder ingrijpende wijze, kan worden beslecht. Het grijpen naar een collectief pressiemiddel was in dit geval prematuur.

Opvallend is dat de Rechtbank ook de belangen van derden, de reizigers, meeneemt in haar oordeel: *"[...] en tevens gelet op de aanzienlijk schade die Transavia tegemoet kan zien wanneer een staking inderdaad zal gaan plaatsvinden en gezien ook de in aanmerking te nemen belangen van derden die weliswaar buiten dit arbeidsconflict staan, maar door een staking op niet te verwaarlozen wijze rechtstreeks zullen worden getroffen".*

Ondanks dat artikel 6 lid 4 ESH directe werking heeft en niet veel ruimte biedt om een staking te verbieden, moet naar de omstandigheden van het geval worden gekeken om te kijken of het oproepen tot een staking niet te voorbarig is en of het conflict niet eerst op minnelijke wijze kan worden opgelost. Het oproepen tot een staking kan in enkele gevallen dus onrechtmatig zijn.

Saskia Akkerman-Snijder